

HET
LAATSTE
NIEUWS

Het Laatste Nieuws

Date: 17-06-2023
Page: 10-11
Periodicity: Daily
Journalist: Fien Tondeleir

Circulation: 204862
Audience: 1158277
Size: 1 834 cm²

REPORTAGE 'WILDZWEMMERS' PLEITEN VOOR MEER ZWEMPLEKKEN

«Het is hier gratis, proper, niet druk en... verboden»

Warmetemperaturen, lange wachtrijen aan recreatiedomeinen en een verbod — alseen van de weinige in Europa — om overal te mogen zwemmen, ook al is de waterkwaliteit goed genoeg voor een plons. **Op amper 36 plaatsen in Vlaanderen mag je vandaag zwemmen in natuurwater**, de kust niet meegerekend. Veel te weinig, vinden velen, en dus gaan ze 'wildzwemmen'. «Waarom zetten we niet in op de verantwoordelijkheid van de zwemmer?»

Fien TONDELEIR

Een witte bestelwagen rijdt over het Keizerviaduct in Gent en trompettert. Op de fietsbrug rechts van hem staan dertien jongens en meisjes — allemaal tussen 13 en 15 jaar oud — klaar om in de Schelde te springen. Een aantal fietsers houdt halt om de scène te filmen. De scholieren zeggen dat ze «hier mogen zwemmen van de politie, zolang we niet van de brug springen». Ze lachen, want ze staan al op de reling. Het Keizerpark, waar hun handdoeken en rugzakken op een hoopje liggen, wordt deze zomer hun strand, de plek waar ze elkaar veel zullen ontmoeten. «In de Blaarmeersen is het te druk, en sommigen van ons moeten betalen omdat ze net buiten Gent wonen», zegt Fiona (13). Naar het Houtdok, een van de Oude Dokken in Gent, gaan ze liever ook niet meer, al is daar een zandstrand en zijn bij de kaaimuren houten ligsteigers geïnstalleerd. «Raul...», zegt Luena (14). «Als ik daar in het water spring, denk ik aan zijn lichaam dat uit het dok is gehaald. Ik vind het heel eng om er nog te zwemmen.» Hasse (14)

vertelt dat ze er zich vorige zomer heeft verwond aan een trapje en vindt het water er «vies». «Hier is het properder.» Ze hebben de waterkwaliteit niet gemeten, het is een aanvoelen. «Mama en papa weten dat ik hier zwem», zegt Dauwe (14). «Ze vinden het best oké. Ik zit in een zwemclub. Ik zou vaker in open water willen zwemmen.» De bende benadrukt dat ze voorzichtig zijn: ze weten dat er roestige fietsen en glazen flessen op de bodem liggen. Terwijl ze springen, schreeuwen ze. Neus dicht en gaan. Het water is iets van een 15 graden, schatten ze. De Schelde-arm aan het Gentse Keizerpark is geen zwemzone. Verderop liggen woonboten en er passeert af en toe een plezierboot. Maar er staat geen verbodsbord aan de kant en er is doorgaans geen controle. Zoals de jongens en meisjes het zelf zeggen: een duik wordt op warme dagen oogluikend toegelaten.

Boot passeren

Aan Vosselare Put in Deinze, langs de 'oude' Leie, hangt vandaag een groene vlag. Zwemmen mag, maar dat is niet altijd zo. Anke Janssens uit Brugge klimt uit het water. Er hangt een gele opblaas-

boei rond haar middel. «Veel openwater-zwimmers dragen er één. Het is een goed hulpstuk wanneer je het lastig hebt of te maken krijgt met krampen. In tegenstelling tot in een zwembad kan je je in open water meestal niet meteen vastklampen. Vaak zijn er ook geen trapjes of ladders om makkelijk uit het water te klimmen.» «Zwemmen in natuurwater is anders dan zwemmen in een zwembad», zegt ze. «Je kan op de meeste plaatsen langer zwemmen, het is rustiger en de omgeving mooier. Zwemmen in de natuur geeft me een *goeie flow*. Ik ben een waterrat. Al sinds ik klein was. Dicht bij ons huis was een plek waar we vaak gingen zwemmen. Ik deed het samen met mijn ouders, die me altijd op het hart hebben gedrukt nooit alleen in open water te gaan.» Het is haar tip nummer 1.

Vlaanderen telt vandaag 78 buitenzwemplaatsen in natuurwater: 42 aan de kust en 36 in het binnenland. Het zijn erkende zwemlocaties — meestal recreatiedomeinen, kampeerplekken of vakantieparken

met zwemvijver — die in het badseizoen bewaakt zijn en waar douches staan. Andere plekken zoals vaarten, kanalen, meren, vesten en beken zijn géén zwemwater: je mag er dus niet wildzwemmen. «We zijn in Europa een van de strengste wat buiten zwemmen betreft. Veel andere landen hebben geen verbod. We weten dat omdat we al in zeker vijftien Europese landen een rondvraag deden», zegt Hannes Cosyns van Waterland vzw, een organisatie die zich inzet voor meer zwemlocaties en properder water. «Wij pleiten voor een omgekeerde logica: je mag overal zwemmen tenzij het onveilig is. Bijvoorbeeld aan sluizen of waterwegen die sterk bevaren zijn en te smal zijn. Vooral die 'en' is hier belangrijk. Bij ons in België is het een no-go om te zwemmen op waterlopen waar boten passeren. Wel, in Bazel, Zwitserland, varen grote containerschepen naast je, want het is er breed genoeg. Er zijn dus mogelijkheden om varen en zwemmen met elkaar te combineren.»

Op fietsafstand

Op politiek niveau beweegt er intussen wel wat. Groen-parlementslid Mieke Schauvliege diende dit voorjaar een resolutie in waarin ze vraagt om zwemmen in open water overal toe te laten. Bij Open Vld ijverde parlementslid Gwenny De Vroe voor meer zwemplekken, CD&V deed hetzelfde op haar 'Respect'-congres. De Vlaamse regering had oren naar een aanpassing en keurde twee weken geleden een ontwerpdecreet goed dat het voor lokale besturen makkelijker maakt om in hun eigen gemeente zwemlocaties te voorzien. De strenge regels die in het VLAREM, het Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning, staan, worden dus versoepeld. «Erkend zwemwater moet vandaag aan heel wat eisen

voldoen: er moeten douches zijn, wc's, redders, blustoestellen, evacuatiewegen, een strook zand, een helling van maximaal 20 graden...», somt Hannes op. «Je kan het zo zot niet bedenken.»

Maar het decreet gaat — al zeker voor Groen — niet ver genoeg. «We vinden dat elke Vlaming op fietsafstand moet kunnen genieten van open water», zegt Schauvliege. «Met wat hier op tafel ligt, zal dat nooit gebeuren. Het zal hoogstens

leiden tot enkele extra plaatsen. Als dat al zo zal zijn.» Deze zomer komen er sowieso geen zwemlocaties bij, want de versoepelingen gaan nog naar de Raad van State en adviesraden. Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) wil ook niet dat iedereen overal in Vlaanderen op eigen risico zwemt: «Een volledige deregulering is niet aan de orde», zegt ze.

Betutteling

Hannes spreekt net niet van betutteling. «Waarom niet gewoon inzetten op de verantwoordelijkheid van de zwemmer? Wie op een zatte zomeravond op zijn fiets kruipt, kiest er toch ook voor om wel of niet op het fietspad te rijden? Je maakt zelf een inschatting, dat kan ook bij zwemmen in open water. Jammer genoeg wordt meestal heel negatief naar water gekeken en een ongeval in het water komt altijd uitgebreid in de pers.» Ook de waterkwaliteit blijkt weleens een probleem.

«Toen we de stad Gent jaren geleden om meer zwemplekken vroegen, hoorden we meteen die ene zin: 'De waterkwaliteit is te slecht.' Maar wanneer we de lijst met data wilden bekijken, bleek die niet te bestaan», zegt Hannes. «We zijn daarop zelf beginnen te meten. Wat bleek? De

waterkwaliteit was goed genoeg, zeker om te zwemmen: je leeft niet in het water en je drinkt er ook niet van.» Hij maakt wel één kanttekening: «Als er blauwalgen in het water zitten, bijvoorbeeld, kan het niet. Vooral bij warme dagen en in stilstaand water is dat een probleem. Het is typisch voor onze kanalen in de steden. En als het hard regent en er sprake is van overstort, kan zwemmen op bepaalde plekken ook niet. Dan komt afval- en regenwater in het natuurwater terecht. Er is al veel gescheiden riolering, maar nog niet overal.» Volgens de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) is de zwemwaterkwaliteit in Vlaanderen nergens slecht: 86 procent van de plaatsen scoort uitstekend, 13 procent 'goed', 1 procent 'aanvaardbaar' — al gaat het enkel om metingen in recreatiedomeinen. Op andere plekken gebeuren die nauwelijks. «Maar neem het van me aan: het meeste natuurwater is zeker goed zwemwater.» In open water wordt bacteriële verontreiniging gemeten, vooral de aanwezigheid van E.coli en enterokokken, beide aanwezig in de stoelgang van mens en dier. «In Antwerpen, in de buurt van de 3M-fabriek, meten ze ook op PFOS», zegt Hannes. Ook virussen of parasieten kunnen in het water zitten en tot gezondheidsklachten leiden. De ene is er gevoeliger voor dan de andere. «Onze waterkwaliteit is gelukkig al veel verbeterd. Onlangs vonden we in Gent-centrum snoeken van anderhalve meter lang. Die vis was jarenlang niet te zien. In Zwitserland en Duitsland, waar ik gewoon heb, is er altijd meer respect geweest voor het water. Mensen dragen er echt zorg voor. In sommige steden vliegen zelfs ijsvogels, wat verderop springen mensen in het water. Dat is zo schoon.»

Koudeschok

Professor en fysioloog Jan Bourgois (UGent), zelf fervent zwemmer in zee, wil niet per se gezege hebben of hij voor of tegen een zwembod in open water is. Hij kent wel als geen ander de voor- en nadelen. «Is koud water gezond of niet? Die vraag krijg ik dikwijls. Sommigen zeggen dat ze zich effectief gezonder voelen als ze in ijskoud water zwemmen. Dat het antidepressief en ontstekingsremmend werkt. Maar is dat omdat ze in het water actief zijn of omdat het water koud is? Wetenschappelijk is er weinig bewijs. Water kan genezend werken, maar kan ook dodelijk zijn.» Hij legt nog eens het principe van een koudeschok uit. «Wie in koud water springt — dat wil zeggen: alles onder de 15 graden Celsius — krijgt een zogenaamde 'cold

shock', zeker wanneer het verschil tussen de buiten- en watertemperatuur te groot is. Je hapt naar lucht en hyperventileert, en kan een grote hoeveelheid water inslikken waardoor je kunt verdrinken. Wie plots koud water voelt, bijvoorbeeld onder de douche, hapt ook meteen naar adem. Ons hart gaat twee tot tweeënhalve keer sneller slaan en onze bloeddruk stijgt sterk, wat gepaard kan gaan met hartritme stoornissen. Bij mensen die boven water blijven met hun hoofd, zien we opvallend minder hartritme stoornissen (20 tot 30 procent van de doorsnee volwassenen) dan bij diegenen die kopje-onder gaan (70 tot 90 procent). Ons lichaam wordt bevangen door de koude. Een koudeschok kan drie tot vijf minuten duren. Na tien minuten wordt het al moeilijker om te zwemmen. Hypothermie, onderkoeling, begint pas na ongeveer een halfuur. De zwemmer verliest het bewustzijn ten gevolge van zware hypothermie na ongeveer een uur en verdrinkt dan.»

Gedaan met vechten

Anke geeft al jaren zwemlessen in open water. Het aantal deelnemers is fel gestegen, zegt ze. «Er gaan opnieuw meer openwaterwedstrijden en triatlons door waarop mensen zich goed willen voorbereiden. Anderen willen zich comfortabeler voelen, hebben wat vertrouwen nodig om de stap naar open water te zetten en nemen daarvoor eerst enkele lessen.» «Ik leer mensen vooral de basisprincipes van verschillende soorten open water, maar ook hoe ze zich moeten oriënteren en waterveilig zijn. Naar veiligheid toe is het eigenlijk heel simpel: ga op je rug liggen en hou jezelf rustig. Het helpt zeker niet om wild met de handen en armen te zwaaien om jezelf boven te houden. Wie voor het eerst in open water gaat, blijft maar beter dicht bij de kant. Nadien kan je geleidelijk aan wat verder gaan. Hou ook rekening met de wind: die heeft een invloed op onze snelheid. Wees bedacht dat je ook nog altijd terug moet zwemmen en dat dat weleens lastiger kan zijn dan de heenweg.» Zouden meer toegankelijke zwemlocaties ook vechtpartijtjes in recreatiedomeinen kunnen voorkomen? «Problemen zijn nooit helemaal te vermijden, maar hoe meer plaats er is, hoe meer mensen zich zullen isoleren. Bepaalde groepen zullen elkaar dus minder treffen. In Zwitserland is daar zelfs onderzoek naar gebeurd. Een overheid kan mensen ook sturen naar open water, door er bijvoorbeeld een speeltuintje te zetten», zegt nog Hannes Cosyns.

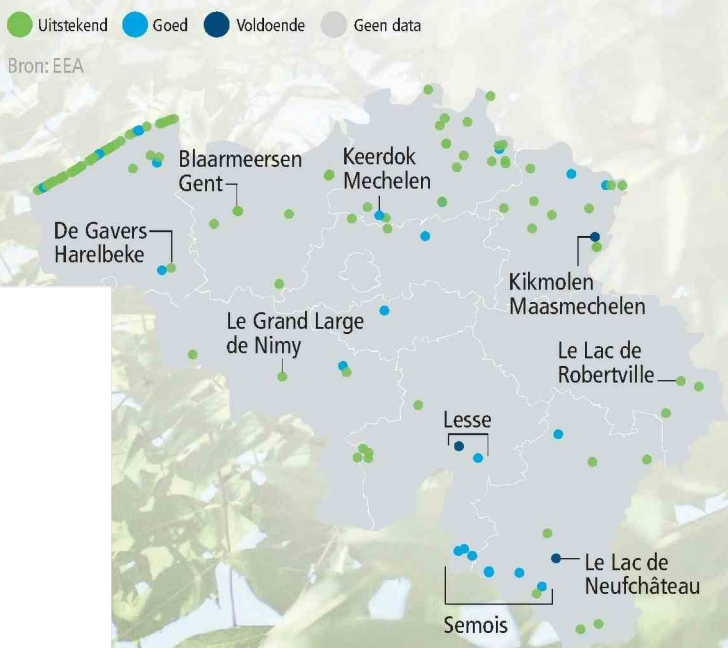

Neus dicht en gaan: bij het Gentse Keizerpark springt een groepje tieners de Schelde in. «Op warme dagen laat de politie dat toe», zeggen ze. Foto's Nimmegeers

Hannes Cosyns ijvert met Waterland vzw voor meer zwemlocaties.

Staat van het water op Belgische zwemlocaties

De zwemmers helpen elkaar uit het water na hun verfrissende duik in de Schelde — het water is er iets van een 15 graden, schatten ze.

«Zwemmen in natuurwater is anders dan in een zwembad.

Je kan op de meeste plekken langer zwemmen en de omgeving is mooier»

ANKE JANSSENS,
OPENWATERZWEMMER